

Tiigrihüppe õppetunnid

Haridussüsteemi moderniseeriva tiigrihüppe programmi edusammud ja edenemiskeskused on kasulikud näited edasiste reformide planeerijatele.

Poolteist aastat tagasi väljakuulutatud tiigrihüppe programmi tegelik töö suudeti käivitada alles paar kuud tagasi. Plaani väljakuulutamisel kokkupandud meeskonna esmamure oli valdkondlike asjatundjate kaasa haaramine ning riigieelarvest raha taotlemine. Viimane võtab üldjuhul aega vähemalt aasta.

Järgmine probleem oli tiigrihüppe korraldajatele ametliku staatuse loomine. Teoreetiliselt oleks võimalik lasta programmi korraldada haridusministeeriumil, kuid tegelikkuses osutus see võimatuks, sest ministeeriumi laienemine ei ole riigile vastuvõetav.

Probleem lahendati sihtasutuse asutamise teel. Ministeerium suunab eelarvest tiigrihüppele eraldatud raha tööd organiseerivale ja suunavale sihtasutusele. Paraku puudus projekti alustamise ajal sihtasutuste seadus. Kui viimane oli lõpuks vastu võetud, nõudis sihtasutuse põhikirja keeruline kooskõlastamine ministeeriumides hulga aega.

Avatuse ja suletuse vastuolu

Mida lähemale jõudis võimalus raha kätte saada ja sisulist tööd alustada, seda tugevamaks muutusid vastuolud korraldajate kahe leeri vahel.

Üks leer soovis tiigrihüppes teha avatud projekti, kus eelarved ja tööplaanid oleksid kõigile huvilistele näha ning teostatavad projektid valitaks välja avalikel võistlustel.

Teine leer soovis juhtida projektide väljatöötamist ise, põhjendades seda oma erialaste suurte kogemustega. Avalike konkursside osakaal oleks olnud sel juhul kas väike või puudunuks hoopis, ka eelarve ja tööplaanid jäänuks varjatuks.

Praktikas kujunes pilt selliseks, et tiigrihüppe töögrupid ja komiteed, mille eesotsas olid esimesse leeri kaldu-

jad, korraldasid avalikke konkursse ja avalikustasid oma eelarved tiigrihüppe võrgulehekülgedel www.tiigrihype.ee.

Vastasleeri komiteed otsustasid enam-vähem ainuisikuliselt, mille peale ja kuidas raha kulutada, samuti ei pidanud nad vajalikuks oma eelarved võrgu kaudu avalikkusele tutvustada.

Tiigrihüppe, ettevõtted ja avalikkus

Tiigrihüppe algusest peale on korraldajad soovinud saada suure osa finantsidest toetusena eraettevõtluselt. Paraku on viimaste osa jäänud tagasihoidlikuks, sest projekti mitmed osad on avalikkuse eest varjatud. Firmed ei taha anda raha ettevõtmisele, mille sisu pole neile täpselt teada ja kus neil on minimaalne osalemise võimalus.

Kõige teravamalt lahvas konflikt tiigrihüppe interneti komitee ja interneti eraettevõtete vahel. Internetifirmad süüdistasid tiigrihüppe vastavat komiteed, haridusministeeriumi alluvuses olevat EENET-i ebakompetentsuses ja salastemises kavandatava 10,4 miljoni krooni kulutamise osas. Süüdistused on ilmselt motiveeritud majanduslikest huvidest, kuid neil on iva sees. EENET ei avalda tööpooldest oma plaane ega eelarvet isegi mitte tiigrihüppe juhtivale programminõukogule.

Ühiskondlik arvamus ja iseäranis eraettevõtluse surve on olnud oodatust tugevam ning seepärast on järgmise aasta kavandatavas eelarves avalike konkursside protsent tunduvalt kõrgem kui tänavuses.

Ajapikku muutub üha vastuvõetavamaks ka arusaam, et avalikku asja ajav ja maksumaksja rahast ülalpeetav asutus peab oma eelarvet ja tööplaanid avalikult tutvustama.

Tiigrihüppe sihtasutusel on võimalus saada innustavaks näiteks, kuidas infoühiskonda avatuse ja selguse, mitte eraldatuse ja valgustkarvate salainfobaaside suunas pöörata.

TANEL TAMMET,
Göteborgi ülikooli dotsent, Tiigrihüppe programminõukogu liige.